

Nieuw molenboek over Groningen

(Van één onzer redacteuren)

Uit handen van de voorzitter van de Provinciale Groninger Molencommissie en gedeputeerde Ina Martens ontving gisteren de vice-voorzitter van de vereniging De Hollandsche Molen, jonkheer T.A.J. van Eysinga, het eerste exemplaar van het Groninger Molenboek, de opvolger van het in 1958 verschenen boek Groninger Molens.

Het grootste deel van de tekst komt uit de eerste druk uit 1958 en is van de hand van de inmiddels 90-jarige „nestor” van de Provinciale Groninger Molencommissie B. van der Veen Czn. In het Groninger Molenboek staan nieuwe hoofdstukken en illustraties van de heren B. Jongsma, J.C. Hoornenberg, F.E. Nijdam en H. Weerheym.

„De oplage van de eerste druk was 450, en dat was veel te gering”, vertelt de heer Jongsma, secretaris van de Provinciale Groninger Molencommissie. „We vonden dat mensen opnieuw een kans moesten krijgen een exemplaar te bemachtigen. De eerste druk was beknopt en een beetje droog. Daarom hebben we er nieuwe hoofdstukken en illustraties aan toegevoegd.”

GROEI

eenandere aanleiding om tot uitgave van een tweede druk over te gaan was de groeiende belangstelling en herwaardering van de molen. Jongsma: „De molen is de laatste jaren meer gaan leven onder de Nederlanders. Het ledental van de vereniging De Hollandsche Molen is gestaag gegroeid tot 7000. Ook in de regio kwam meer leven in de brouwerij. Zeven jaar geleden werd de Vereniging van Vrienden van de Groninger Molens opgericht, die thans 700 leden heeft. Onder die leden zijn er die niet alleen liefhebbers van molens zijn, maar ook die ze willen laten draaien. Zij vinden het schitterend om met oude ambachtelijke technieken te werken en die zeilen door de lucht te zien „zoeven”. En die mensen zorgen ervoor dat de molens kunnen draaien, zoals op de laatste nationale molendag, toen meer dan de helft van de Groninger molens in werking waren.”

Hoe groot het enthousiasme voor het molengebeuren ook is geworden, het geld voor onderhoud en restauratie is nog nauwelijks voor handen. Verval en verdwijning van veel molens zijn sinds de uitgave van de eerste druk in 1958 het gevolg geweest. Waren er in Groningen toen nog 100, nu zijn

Meer belangstelling voor de molen

20-11-81
Regio

er nog 82. Het laatste decennium heeft men zich de nodige moeite getroost alle benodigde financiën bijeen te schrapen. „Al een jaar of tien zit de rijksdienst voor monumentenzorg met een lege portemonnee.

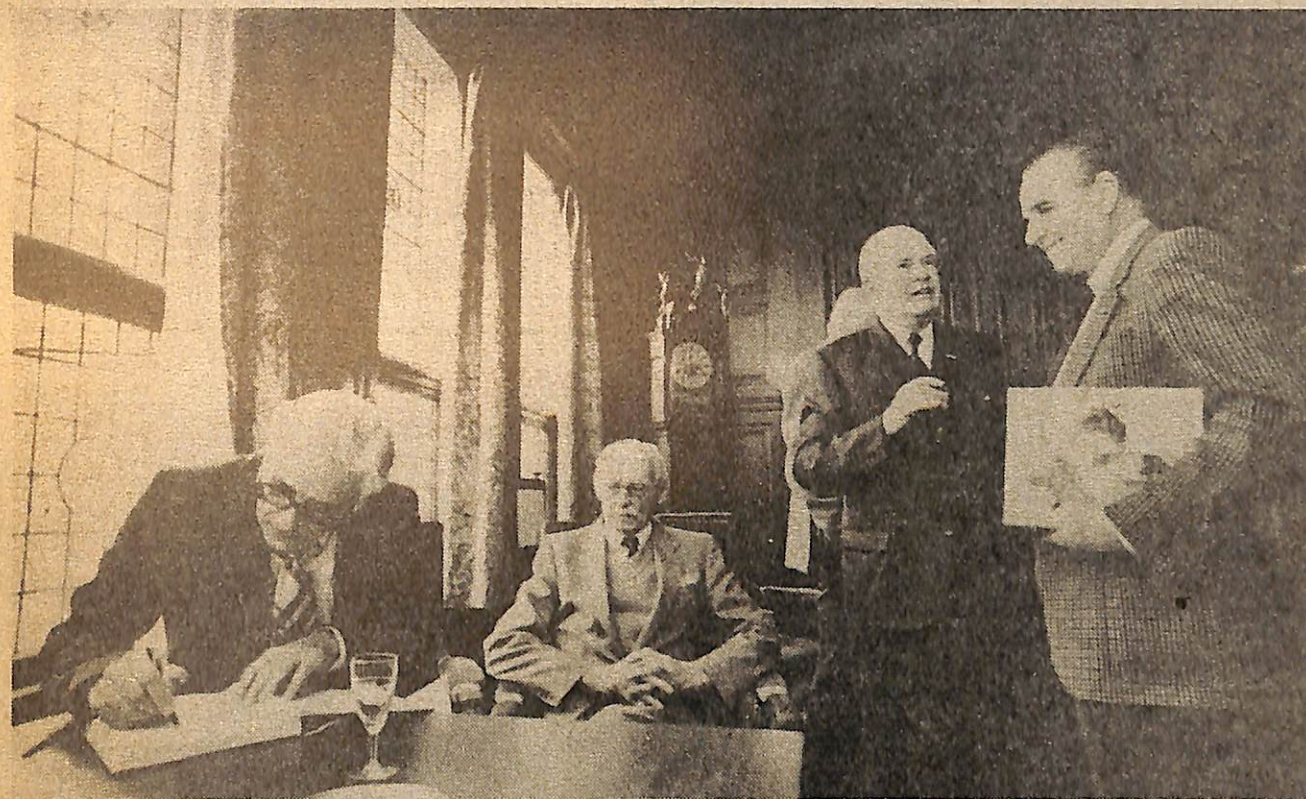
OPSTAND

maartelkens weer is het gelukt wegen te vinden om toch aan geld te komen. Bijvoorbeeld van het ministerie van sociale zaken ten behoeve van de werkgelegenheid. Veel werkzaamheden zijn betaald uit ISP-fondsen. Maar de komende tijd zal het moeilijker worden om aan geld te komen. Indien er echt veel molens zouden moeten verdwijnen, zouden de mensen dat niet nemen. Ik denk zelfs dat hier en daar een kleine volksopstand zou uitbreken,” aldus Jongsma.

In het streven naar het behoud van de molens spelen tegenwoordig stichtingen een rol van belang. Stichtingen die onderhoud en restauratie van molens voor hun rekening nemen en veelal leveranciers zijn van vrijwillige molenaars, mensen die af en toe de wieken laten draaien en kleine onderhoudswerkzaamheden verrichten. Veel regio's in de provincie kennen inmiddels een eigen molenstichting. Ook de Vereniging Vrienden van de Groninger Molens, nauw gelieerd aan de Groninger molenstichting die de hele provincie bestrijkt, is een club die veel doet voor het behoud van de molens. Jongsma: „In de Provinciale Groninger Molencommissie bestaat veel waardering voor die regionale stichtingen. Zodra we horen dat er initiatieven tot oprichting van zo'n stichting worden genomen, wordt er gezegd: prachtig, dat moeten we stimuleren.”, aldus Jongsma.

DORPSKORENMOLEN

Maar waarom willen al die mensen nu eigenlijk zo graag die molens behouden? Jongsma: „In het begin zei men: het is toch zonde om zo'n monument aan het landschap te ontrukken. En wanneer het er aan de buitenkant een beetje netjes uitzag, was de gemeenschap weer tevreden. Maar die nieuwe belangstelling richt zich meer op de molen als instrument. Men is doodgewoon nieuwsgierig en belangstellend naar hoe zo'n ding werkt. Ook het praktische gaat men er van inzien. Er is bijna geen vergadering van de molencommissie of we horen weer van een dorp dat een dorpskoren-molen wil hebben. Aan molenaars ontbreekt het nog. Zo'n gemeente is dus dolgelukkig met een vrijwilliger. Hier in de provincie Groningen hebben we zo'n 40 vrijwillige mo-

Op de foto v.l.n.r. de heer B. Jongsma, die zojuist één van de boeken signeert, de heer B. van der Veen Czn, die het grootste deel van de tekst schreef, jonkheer T.A.J. Eysinga (met borrel in de hand) en een onbekende, die ook over molens lijkt te kunnen meepraten.

lenaars, die op gezette tijden, meestal in de weekeinden, de wieken laten draaien.”

In de periode tussen 1900 en 1952 verdwenen er alleen in Groningen al 438 molens. Waarom ging men in die tijd zo onzorgvuldig met de molens om? Jongsma: „Door de opkomst van nieuwe energiebronnen, zoals electriciteit en stoom, werd rond de eeuwwisseling de windenergie veelal

overboord gegooid. Toen was er geen enkele schaarste aan energie en dus ook geen reden om zuinig om te gaan met de bronnen ervan. Molenaars gingen toen veelal met stoomgemalen of elektrische maalstoelen werken om aan de wensen van de klant tegemoet te komen. In deze tijd wordt anders geredeneerd. Alle brandstoffen worden duurder. En dus dekt men: die windenergie kan mooi worden benut.”